

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK DEN HAAG

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Directie Dierlijke
Agroketens en Dierenwelzijn**
Dierenwelzijn
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
www.rijksoverheid.nl/eleni
T 070-3786868

Onze referentie
271577

Uw referentie
148165.77u

Datum 09-05-2012
Betreft aanvullende vragen EK convenant onbedwelmd ritueel slachten

Geachte Voorzitter,

Met deze brief reageer ik op de vragen die zijn gesteld naar aanleiding van mijn brief van 5 maart 2012 waarin ik antwoord heb gegeven op de vragen die gesteld zijn over mijn eerdere brief van 20 december 2011 over het initiatiefwetsvoorstel van mevrouw Thieme tot invoering van verplichte voorafgaande bedwelming bij ritueel slachten (EK, 31 571). De aanvullende vragen zijn afkomstig van de leden van de PVV-fractie en het lid van de fractie van de Partij voor de Dieren. Het lid van de 50Plus-fractie en het lid van de OSF-fractie hebben zich hierbij aangesloten.

Vragen van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie vragen hoe de omvang van de behoefte van geloofsgemeenschappen zal worden bepaald en of het daarbij de binnenlandse behoefte van geloofsgemeenschappen in Nederland betreft of ook de behoefte van geloofsgemeenschappen in andere landen. Daarnaast vragen deze leden of de regering voornemens is om de export van vlees van onverdoofd geslachte dieren te blijven toestaan.

De mogelijkheid van een behoeftebepaling vormt een van de onderwerpen in de besprekingen met betrekking tot het convenant. Ik heb in mijn brief van 5 maart (EK, 31 571, nr. 7) aangegeven hierop niet te willen vooruitlopen.

Vragen van het lid van de Partij voor de Dieren

Het lid van de Partij voor de Dieren vraagt zich af of de passage over maximering van de rituele slacht tot de behoefte voor binnenlands gebruik in de aan de pers verstrekte brief stond en zo niet waar de NRC Handelsblad zich op baseerde in haar bericht van 20 december 2011. Ook vraagt het lid naar de inhoud van de aan NRC Handelsblad verstrekte brief.

Naar aanleiding van het debat in de Eerste Kamer op 13 december 2011 over het initiatiefwetsvoorstel van mevrouw Thieme heb ik op 20 december 2011 (EK, 31 571, nr. I) een brief aan de Eerste Kamer gestuurd ter verduidelijking van de mogelijkheden die ik zie om verbeteringen van het dierenwelzijn aan te brengen bij het proces van het onbedwelmd

ritueel slachten door middel van het sluiten van een convenant. Er is daarbij geen sprake geweest van verschillende brieven. Wel zijn er conceptversies van deze brief geweest.

**Directie Dierlijke
Agroketens en Dierenwelzijn**
Dierenwelzijn

Het lid van de PvdD-fractie vraagt of het limiteren van de onverdoofde slacht tot de behoefte voor binnenlands gebruik wel of geen uitgangspunt voor de gesprekken met vertegenwoordigers van geloofsgemeenschappen. Als dit niet het geval is, dan vraagt het lid waarom dan de stellige indruk is gewekt in de pers.

Onze referentie
271577

Ik heb in mijn brief van 20 december 2011 aangegeven dat in een convenant afspraken kunnen worden gemaakt over de specifieke behoefte van onderscheiden geloofsgemeenschappen of deelgroepen binnen deze geloofsgemeenschappen voor te slachten dieren en ook over specifieke eisen waaraan het vlees zou moeten voldoen. Dit hoeft overigens niet te duiden op louter afspraken over consumptie van binnenlandse actieve gelovigen. In mijn brief van 5 maart 2012 heb ik aangegeven de gesprekken over het convenant open te willen ingaan en dat ik niet wil vooruitlopen op de feitelijke invulling daarvan. De overleggen bevinden zich op dit moment in de eindfase. In mei zal ik u hierover informeren.

Het lid van de PvdD-fractie vraagt of de regering van mening is dat het onhoudbaar is om meer dieren onverdoofd te slachten dan op de binnenlandse religieuze behoefte kan worden gebaseerd, gezien de brede afwijzing in het parlement en onder de Nederlandse bevolking. Voorts vraagt dit lid of de regering van mening is dat er in Nederland ruimte is voor exportactiviteiten van een product dat is gebaseerd op een wettelijke uitzondering en indien dit niet het geval is, de regering dit dan kan toelichten. En als dit wel het geval is, of de regering aan kan geven op welke wijze aan deze beperking recht wordt gedaan? Zou het convenant als uitwerking kunnen hebben dat in Nederland ongelimiteerd onverdoofd geslacht kan worden, terwijl dit in strijd is met het oogmerk van de uitzonderingsbepaling in de vigerende wetgeving.

In zowel de Europese als de nationale wetgeving is bedwelmd slachten de hoofdregel. De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren staat, conform de mogelijkheid die de Europese regelgeving biedt, een uitzondering toe op deze verplichte voorafgaande bedwelming ingeval het slachten van een dier plaatsvindt volgens speciale methoden vereist voor religieuze ritus. Er is in Nederland geen sprake van het zonder goede grond massaal toestaan van onbedwelmd slacht. Ook het convenant zal dit niet tot gevolg hebben. Bedwelmd slachten is en blijft de hoofdregel. Overigens was ook in de behoefteverklaring zoals deze tot in 2006 gold ruimte voor het onbedwelmd ritueel slachten voor een gemeenschap buiten Nederland.

Het lid van de PvdD-fractie vraagt tenslotte of het beoogde convenant, indien het een nieuwe invulling van de uitzonderingsbepaling in de vigerende wetgeving zou vormen, ter beoordeling wordt voorgelegd aan de Staten-Generaal.

Het convenant zal tot doel hebben het welzijn van dieren te verbeteren tijdens het proces tot en met het onbedwelmd ritueel slachten. Dit moet uiteraard binnen de Europese en nationale wettelijke kaders vallen.

Als reeds eerder gemeld in mijn brief van 10 april 2012 (EK, 31 571, nr. K), streef ik ernaar de onderhandelingen over de inhoud van het convenant zo spoedig mogelijk af te ronden en zal ik uw Kamer daarover in mei informeren.

dr. Henk Bleker
Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

**Directie Dierlijke
Agroketens en Dierenwelzijn**
Dierenwelzijn

Onze referentie
271577